

Fiskālā politika un 2011.gada valsts budžeta sagatavošana

2010. gada 1.jūlijs

Finanšu ministrijas valsts sekretārs
M.Bičevskis

Saturs

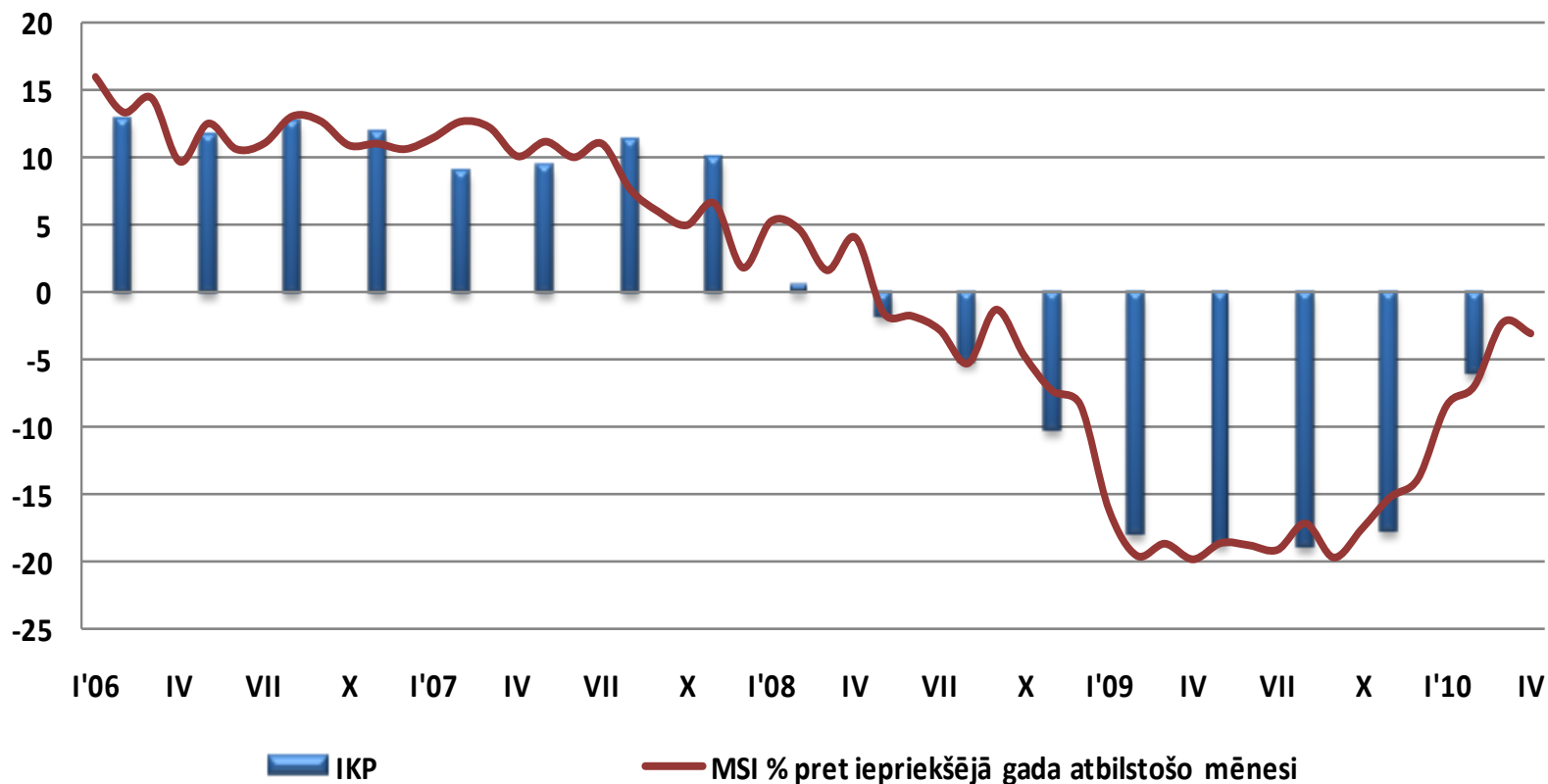

- Makroekonomiskās attīstības scenārijs 2010. – 2013. gadam
- Fiskālā politika – kādai tai būt?
- Nodokļu ieņēmumu izpilde 2010.gada piecos mēnešos
- Nodokļu ieņēmumu prognozes vidējam termiņam
- Nodokļu politikas attīstības virzieni un ēnu ekonomikas samazināšana
- Pieeja konsolidācijas pasākumu veikšanai 2011.gada budžetā
- 2011.gada budžeta sagatavošanas grafiks

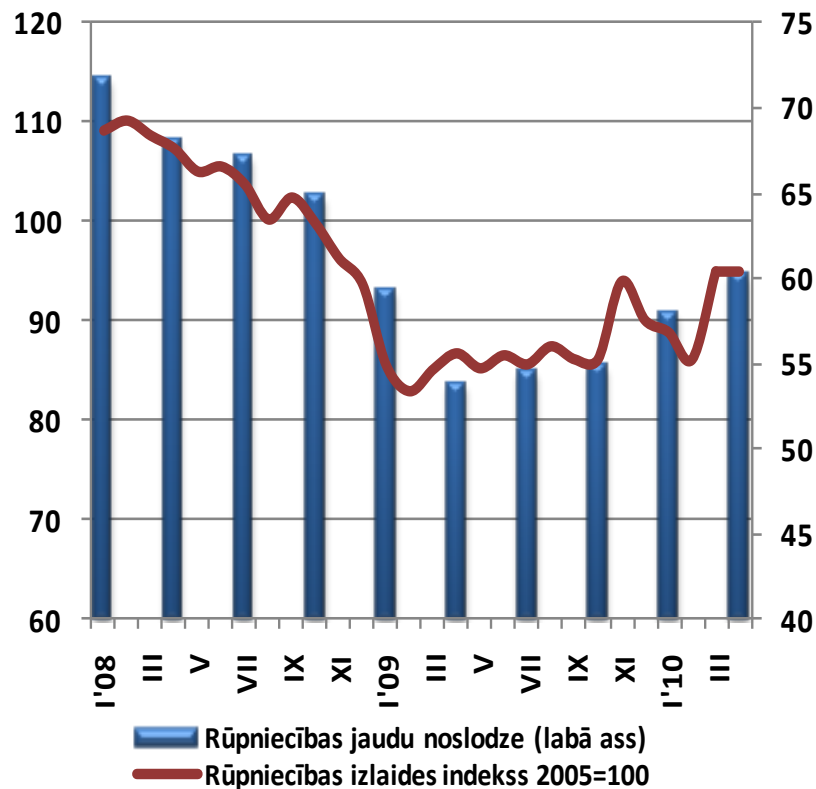
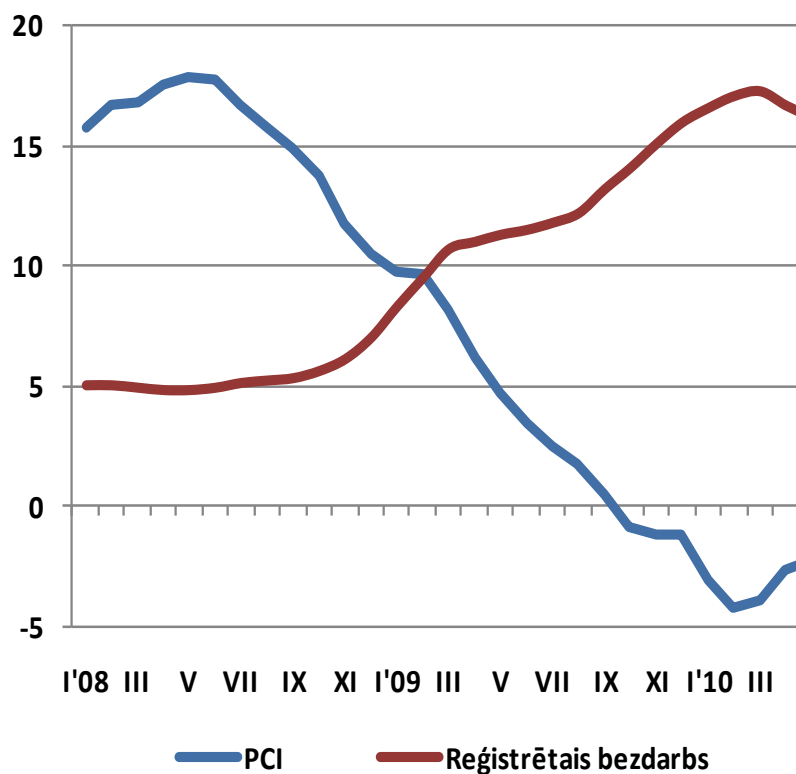

- **Makroekonomiskās attīstības scenārijs 2010. – 2013. gadam**
- Fiskālā politika – kādai tai būt?
- Nodokļu ieņēmumu izpilde 2010.gada piecos mēnešos
- Nodokļu ieņēmumu prognozes vidējam termiņam
- Nodokļu politikas attīstības virzieni un ēnu ekonomikas samazināšana
- Pieeja konsolidācijas pasākumu veikšanai 2011.gada budžetā
- 2011.gada budžeta sagatavošanas grafiks

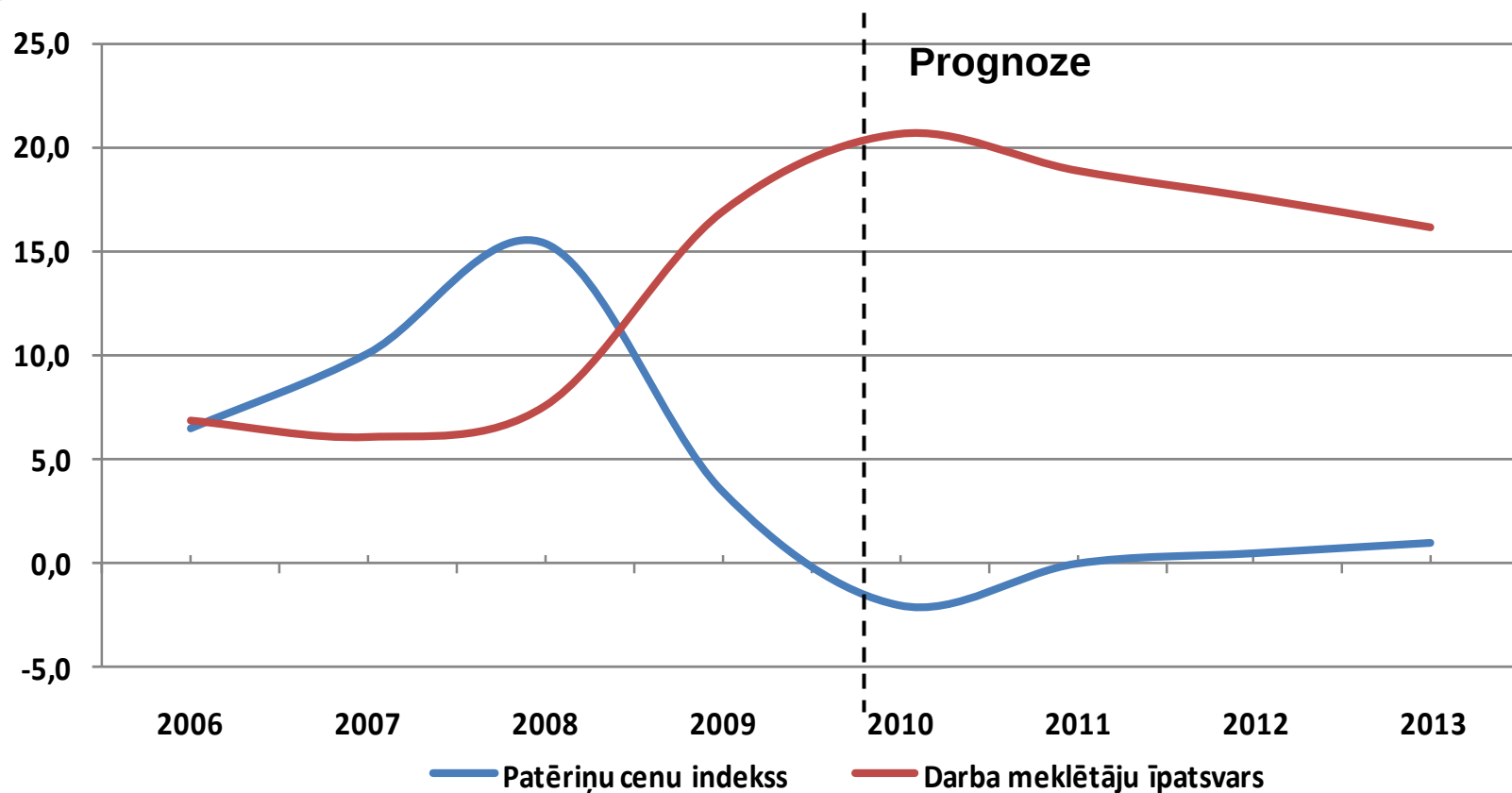
Aktuālākie makroekonomiskie indikatori

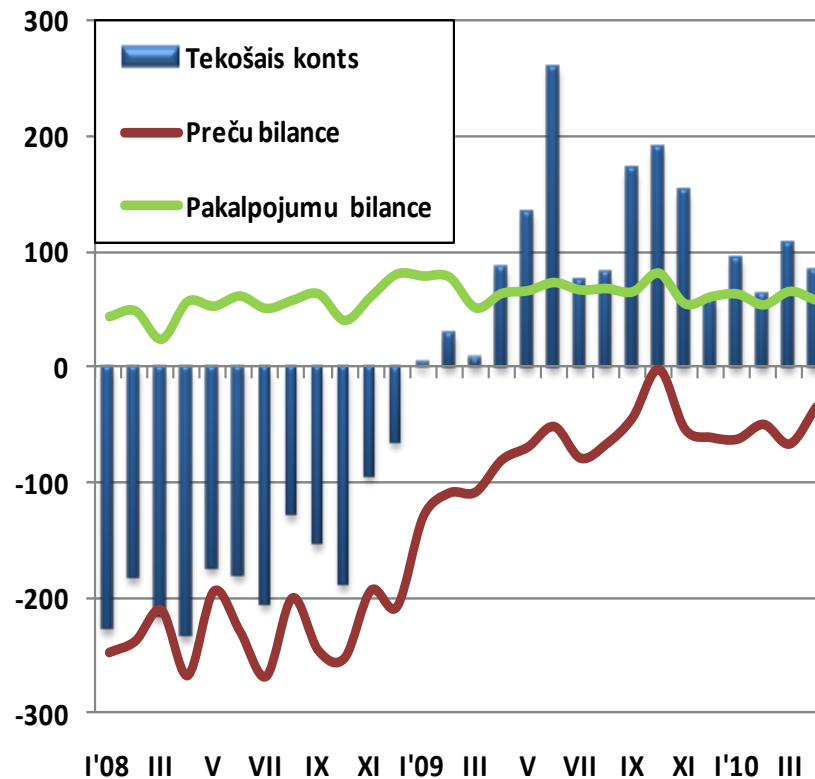
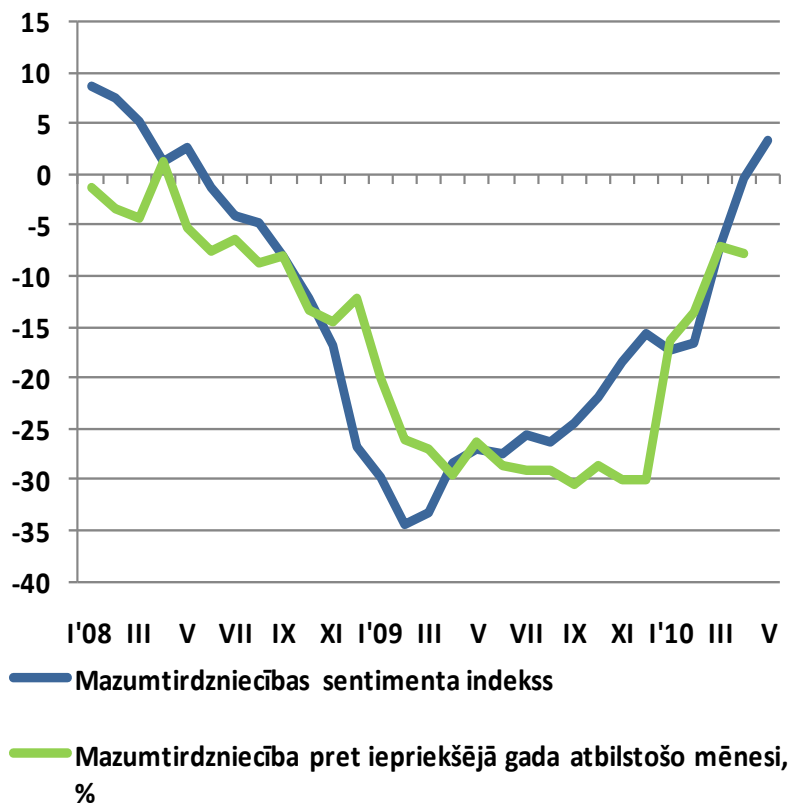
Aktuālākie makroekonomiskie indikatori

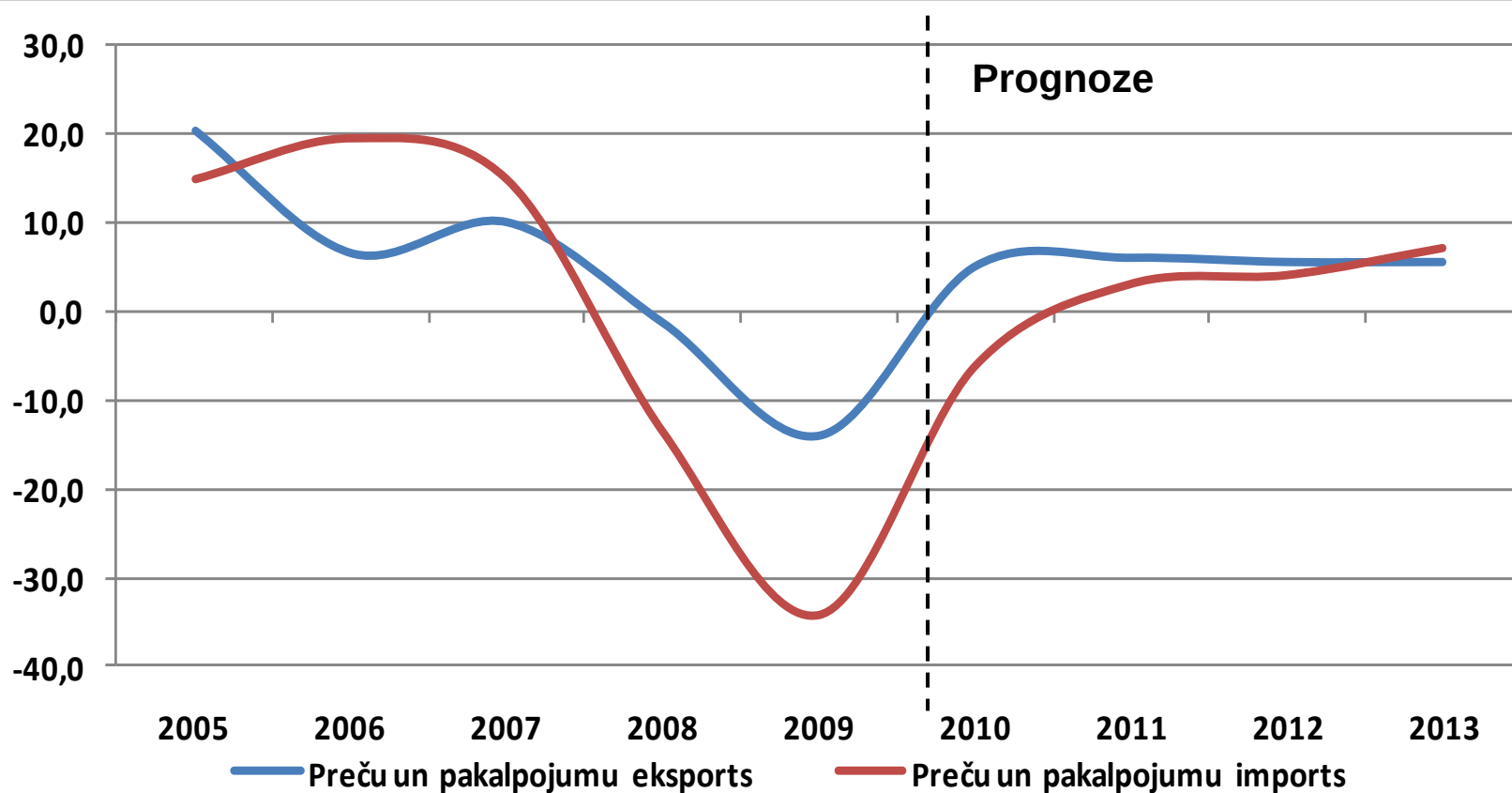
Patēriņu cenu indekss un darba meklētāju īpatsvars, %

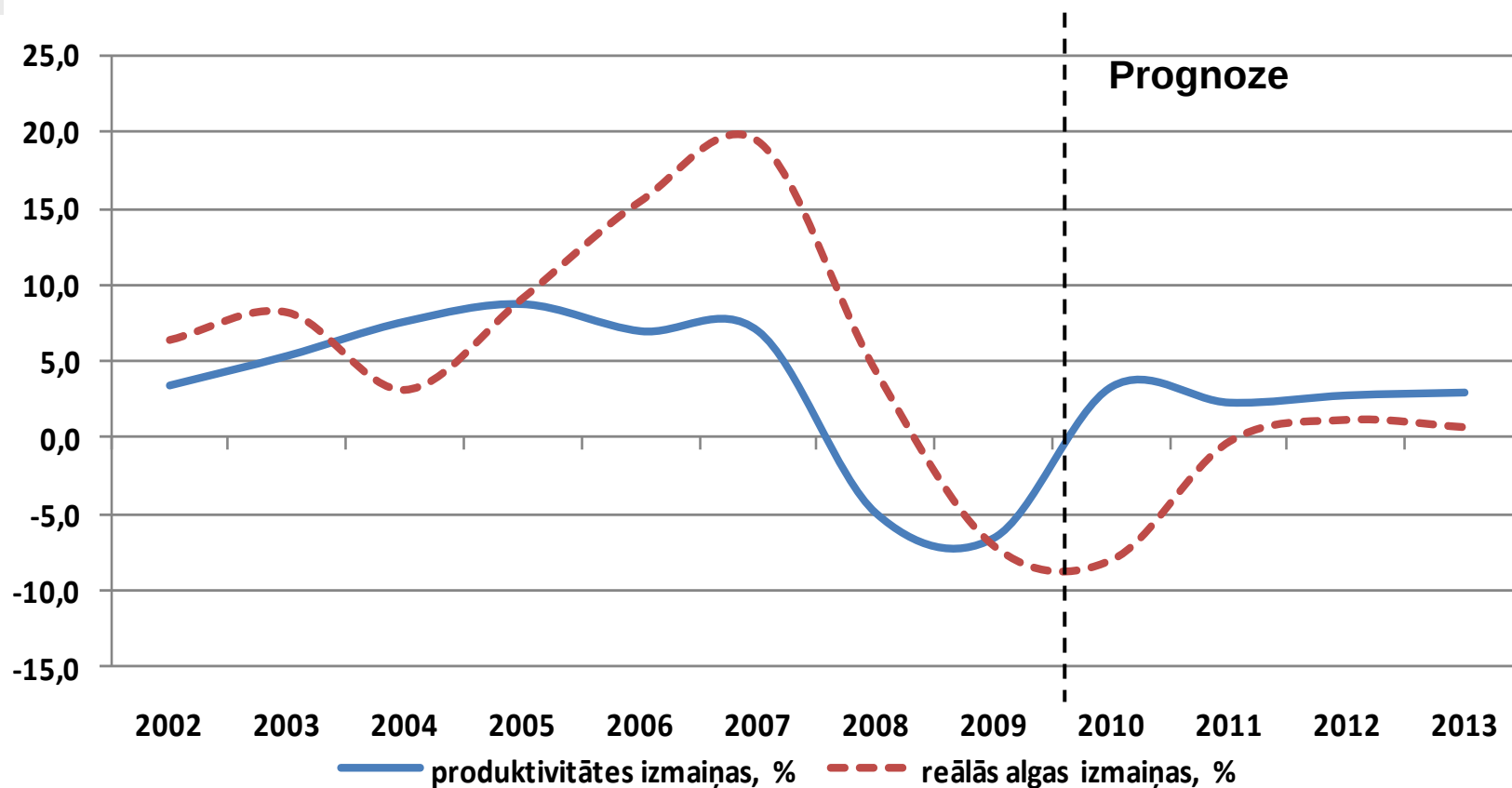
Aktuālākie makroekonomiskie indikatori

Ārējā tirdzniecība, %

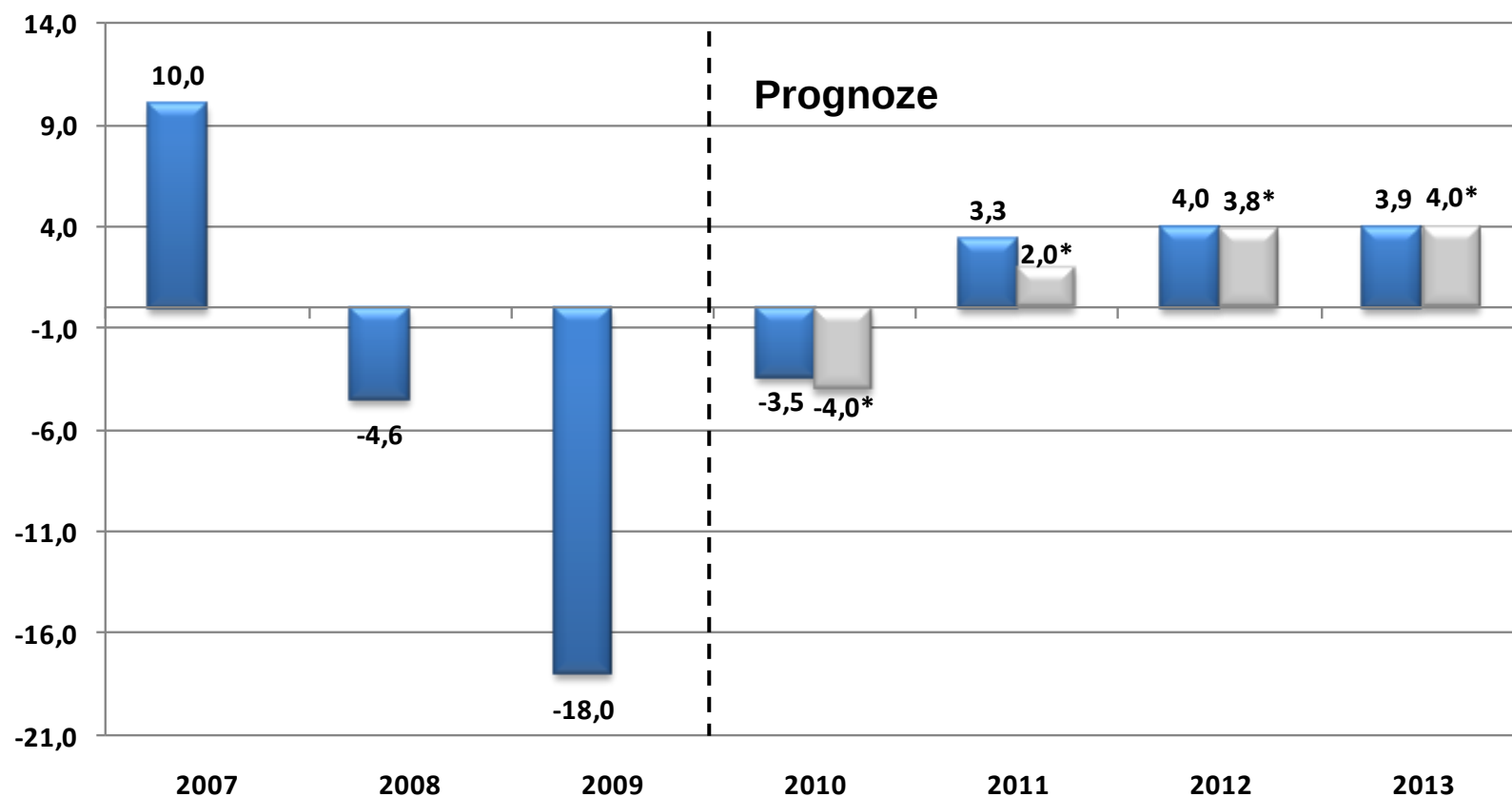

Produktivitātes un algu izmaiņas, %

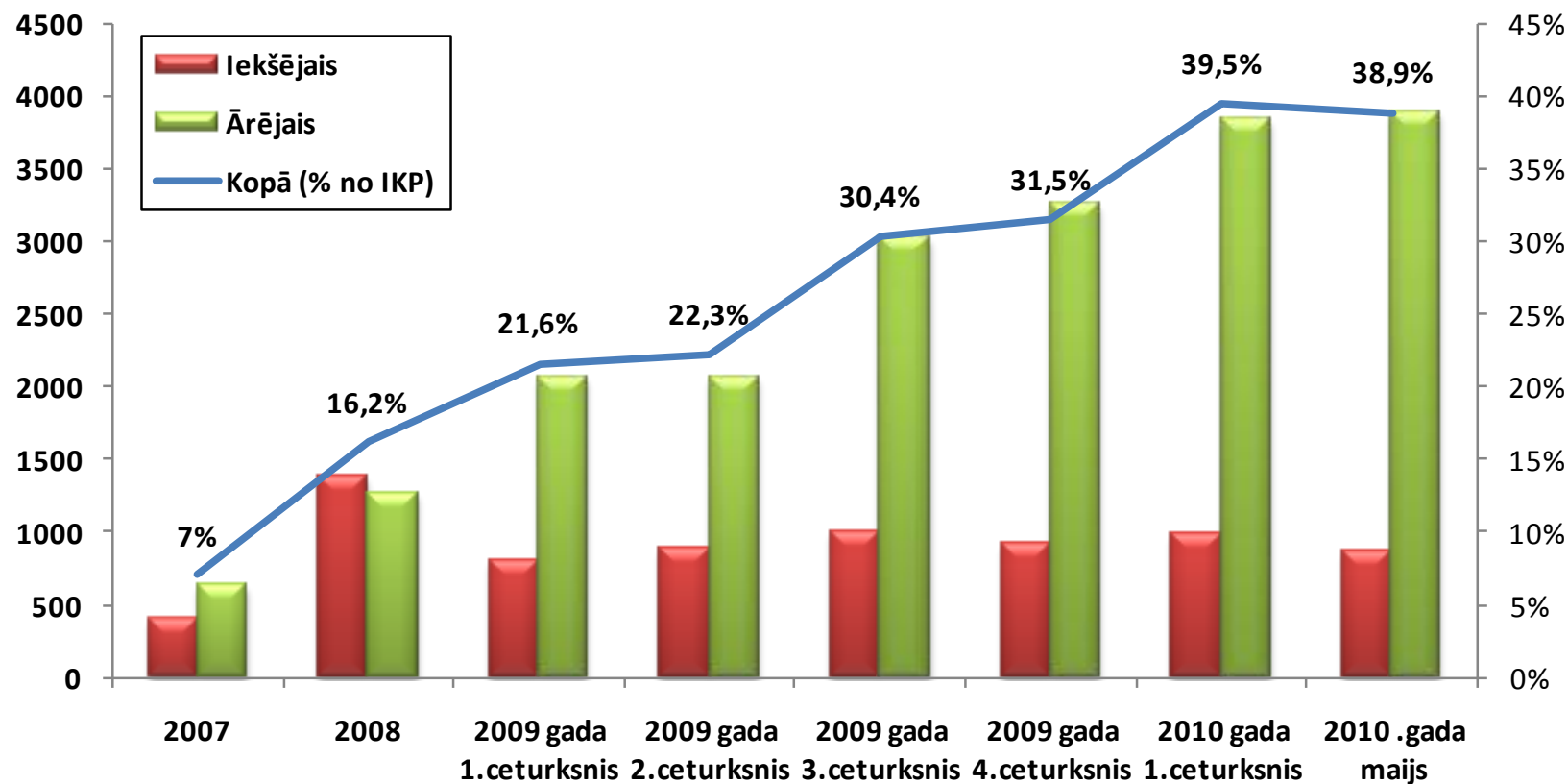
lekšzemes kopprodukts

izmaiņas salīdzināmajās cenās, %

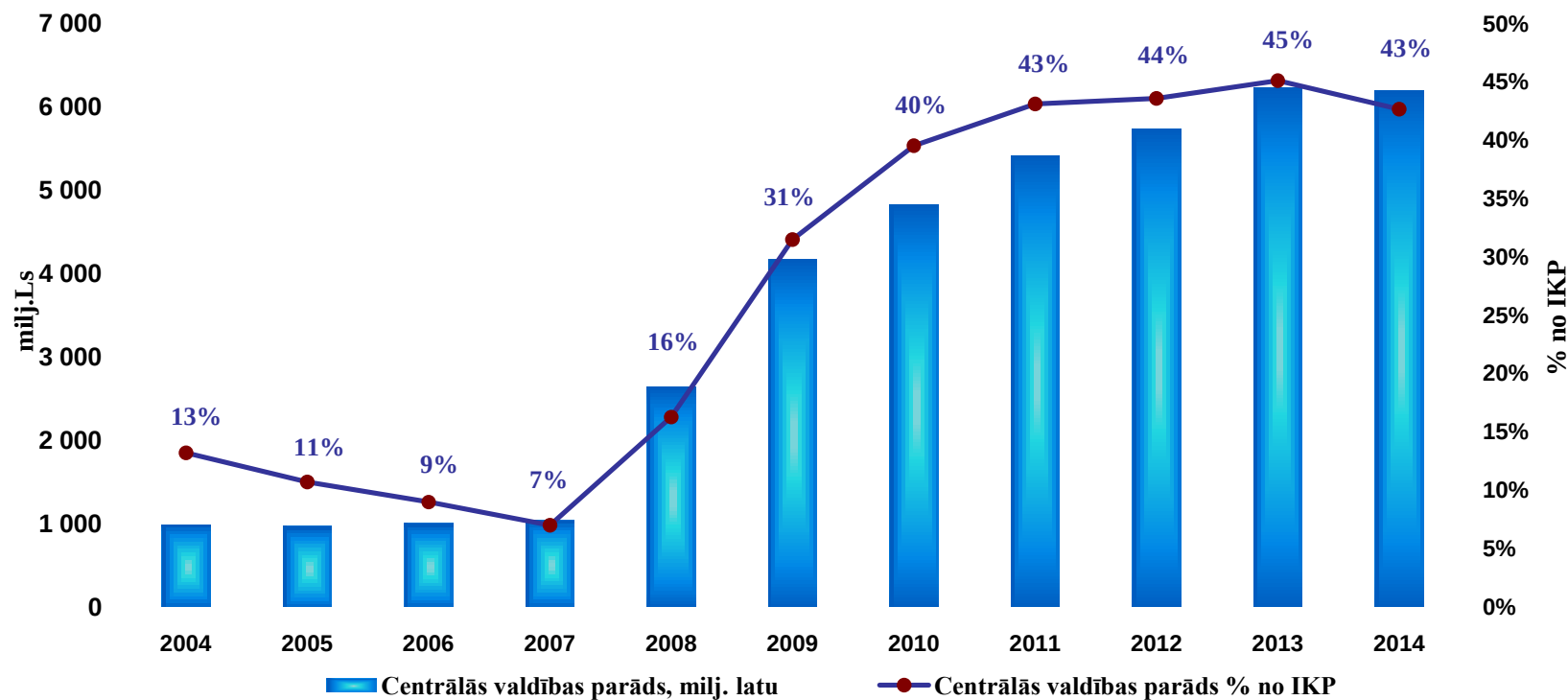

* 2010. gada budžeta makroekonomiskās attīstības scenārijs

Centrālās valdības parāds (I)

Centrālās valdības parāds(II)

Latvijas 5 gadu CDS līmenis

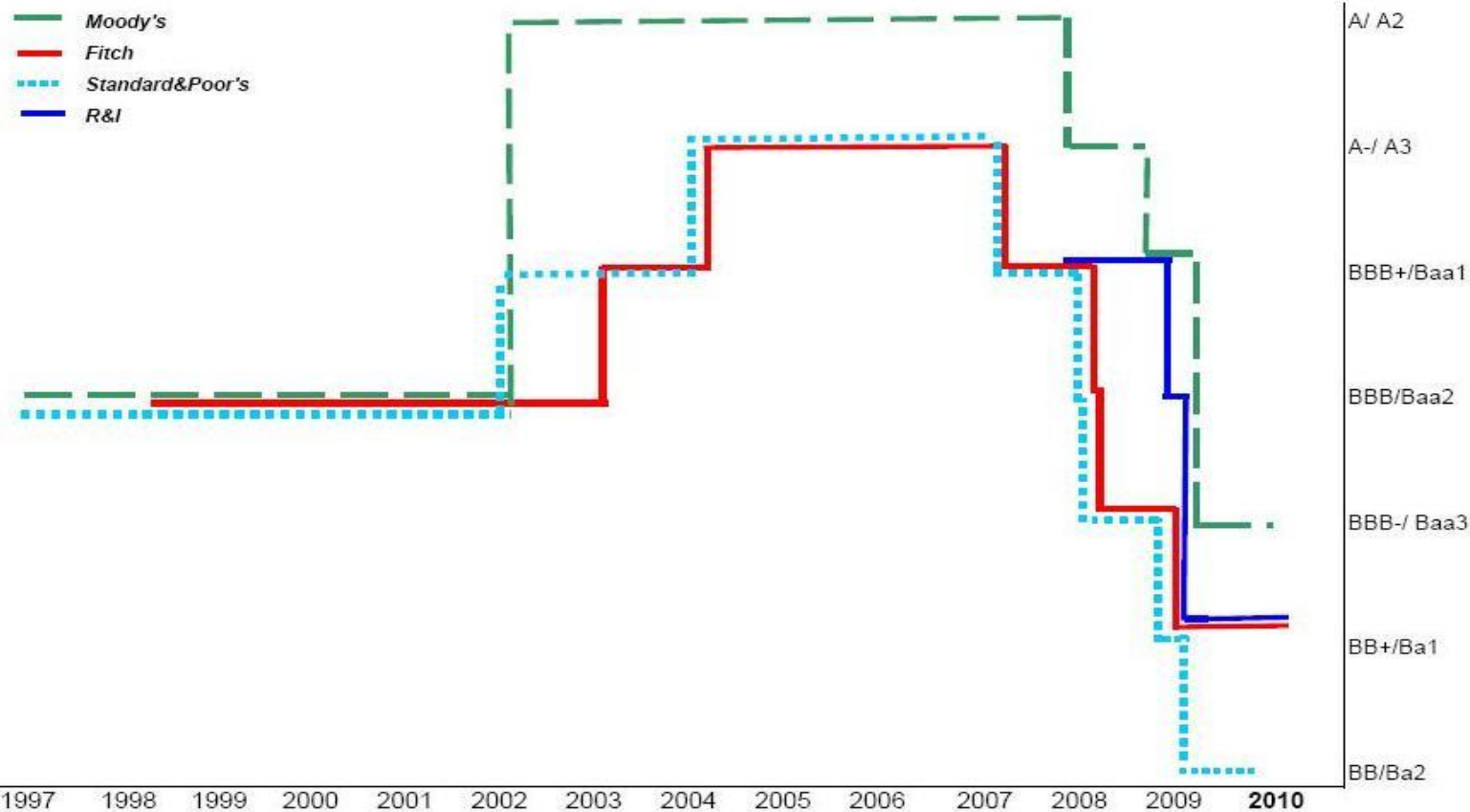

Latvijas kredītreitingu nākotnes novērtējums (outlook)

	Moody's	Standard & Poor's	Fitch
Investīciju līmenis	A3	A-	A-
	baa1	BBB+	BBB+
	baa2	BBB	BBB
	Baa3 (stable)	BBB-	BBB-
Spekulatīvais līmenis	ba1	BB+	BB+ (negative)
	ba2	BB (stable)	BB
	ba3	BB-	BB-

Latvijas kredītreitingi

Saturs

- Makroekonomiskās attīstības scenārijs 2010. – 2013. gadam
- **Fiskālā politika – kādai tai būt?**
- Nodokļu ieņēmumu izpilde 2010.gada piecos mēnešos
- Nodokļu ieņēmumu prognozes vidējam termiņam
- Nodokļu politikas attīstības virzieni un ēnu ekonomikas samazināšana
- Pieeja konsolidācijas pasākumu veikšanai 2011.gada budžetā
- 2011.gada budžeta sagatavošanas grafiks

Fiskālās politikas mērķi

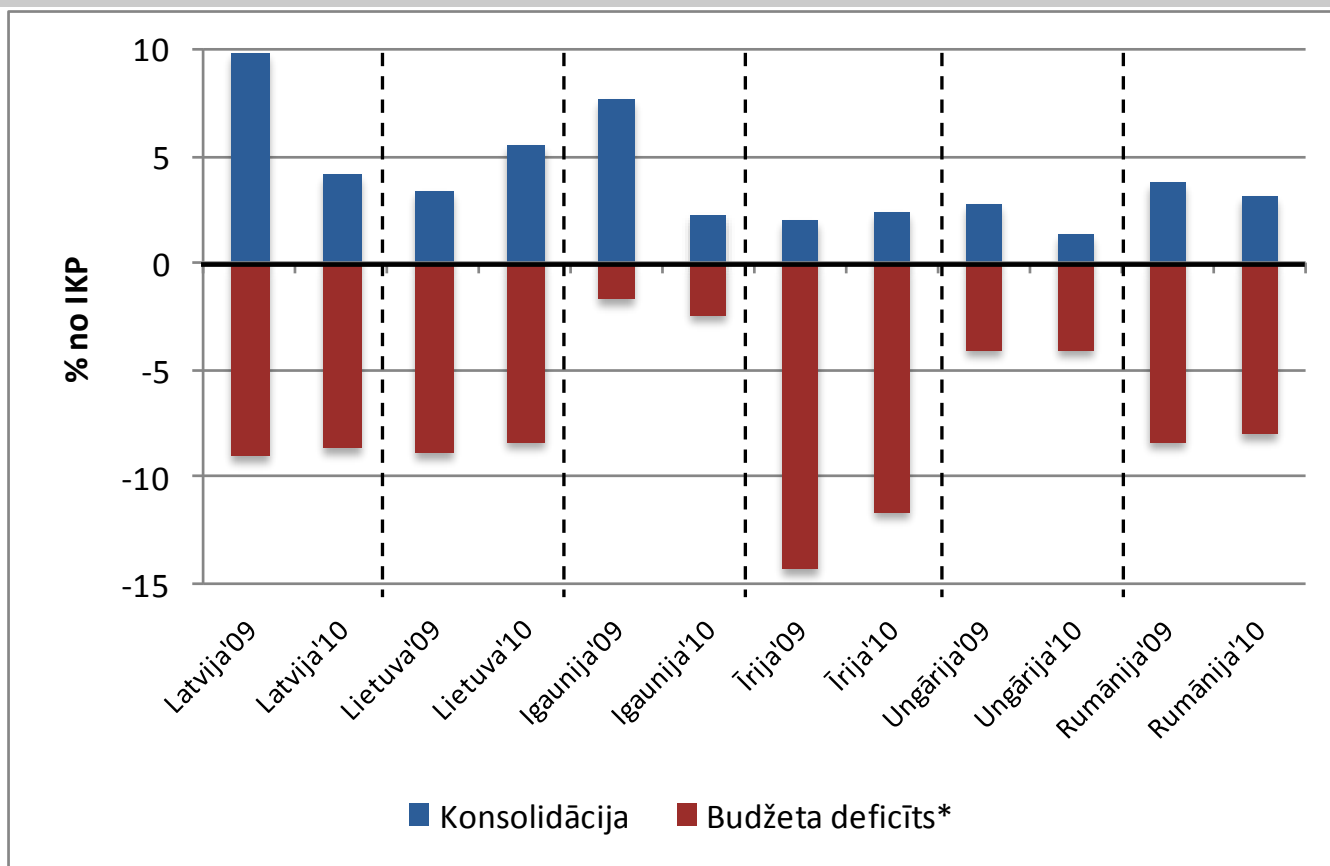
Ilgtermiņā

- **ilgtspējīga ekonomiskā izaugsme** – fiskālā politika īstenojama tā, lai nodrošinātu ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi
- **pretcikliska fiskālā politika** – īstenojama pretcikliska fiskālā politika, kas darbojas pret ekonomikas cikla tendencēm, ekonomikas cikla augšupejas fāzē pielietojot ierobežojošu fiskālo politiku, savukārt ekonomikas cikla lejupslīdes fāzē, stimulējot ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmi.
- **samērīgs valsts parāda līmenis** – fiskālā politika, kas vērsta uz optimāla vispārējās valdības parāda līmeņa uzturēšanu, kas neuzliek nesamērīgu slogu ekonomikai, bet veicina tās ilgtspējīgu izaugsmi.

Īstermiņā

- **pārmērīga budžeta deficīta novēršana** - 2011. gada budžetu sagatavot ar deficītu, kas **nepārsniedz 6%** no iekšzemes kopprodukta (kas aprēķināts pēc EKS 95 metodoloģijas), savukārt 2012. gadā un 2013. gadā – ar deficītu, kas **mazāks par 3%**.

Budžeta konsolidācija Latvijā un atsevišķās ES valstīs, % no IKP

* Deficīts pēc ESA95 metodoloģijas (2010.gads – EK 2010.gada pavasara prognozes)

Fiskālā politika – kādai tai būt ?

Uzstādījums: fiskālās disciplīnas stiprināšana, kas nodrošina prognozējamu un ilgtspējīgu fiskālo politiku

SATVERSME

(FM ierosina diskusijas par fiskālās disciplīnas normu nostiprināšanu Satversmē)

Fiskālās disciplīnas likums
(bilances, izdevumu un parāda nosacījumi)

Fiskālie nosacījumi

Latvijas stratēģiskās attīstības plāns
(Prioritātes: ekonomiskā izaugsme, sociālā drošība, publiskās pārvaldes efektivitāte un pakalpojumi)

Valsts prioritātes

ES dimensija
Konverģences un Nacionālā reformu programma (ES 2020)

Valsts mērķi un politikas

Likums par budžetu un finanšu vadību

Izstrādes procedūras

Vidēja termiņa makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvara likums

(4 gadu periodam)

Ikgadējais valsts budžeta likums

Atbildīga fiskālā politika - ieguvumi un izaicinājumi

Ieguvumi

- stabils pamats valsts ekonomikas izaugsmei
- atgūta finanšu tirgu un investoru uzticība
- pamats pozitīvākam valsts kredītreitinga novērtējumam
- zemāks valsts parāda saistību pārfinansēšanas risks
- noturīgāka ekonomika iespējamu nākotnes krīžu laikā

Izaicinājumi

- fiskālās disciplīnas ievērošana
- optimāla samēra sasniegšana starp budžeta konsolidāciju un ekonomikas izaugsmes atjaunošanu
- ilgtspējīgas fiskālās politikas izpratnes veidošana sabiedrībā

Saturs

- Makroekonomiskās attīstības scenārijs 2010. – 2013. gadam
- Fiskālā politika – kādai tai būt?
- **Nodokļu ieņēmumu izpilde 2010.gada piecos mēnešos**
- Nodokļu ieņēmumu prognozes vidējam termiņam
- Nodokļu politikas attīstības virzieni un ēnu ekonomikas samazināšana
- Pieeja konsolidācijas pasākumu veikšanai 2011.gada budžetā
- 2011.gada budžeta sagatavošanas grafiks

Nodokļu ieņēmumu izpilde, milj. latu

	2009 5 mēn.	2010 5 mēn.	2010 5 mēn./ 2009 5 mēn., %	Gada plāns 2010	2010 5 mēn. / 2010 gada plāns,%
Nodokļu ieņēmumi kopā, t.sk.:	1661,1	1405,7	-15,4	3375,9	41,6
Sociālās apdrošināšanas iemaksas*	597,2	460,7	-22,9	1172,3	39,3
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	327,0	316,5	-3,2	822,0	38,5
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	111,4	57,0	-48,8	77,0	74,0
Pievienotās vērtības nodoklis	354,3	336,0	-5,2	690,5	48,7
Akcīzes nodoklis	207,2	179,9	-13,1	482,1	37,3

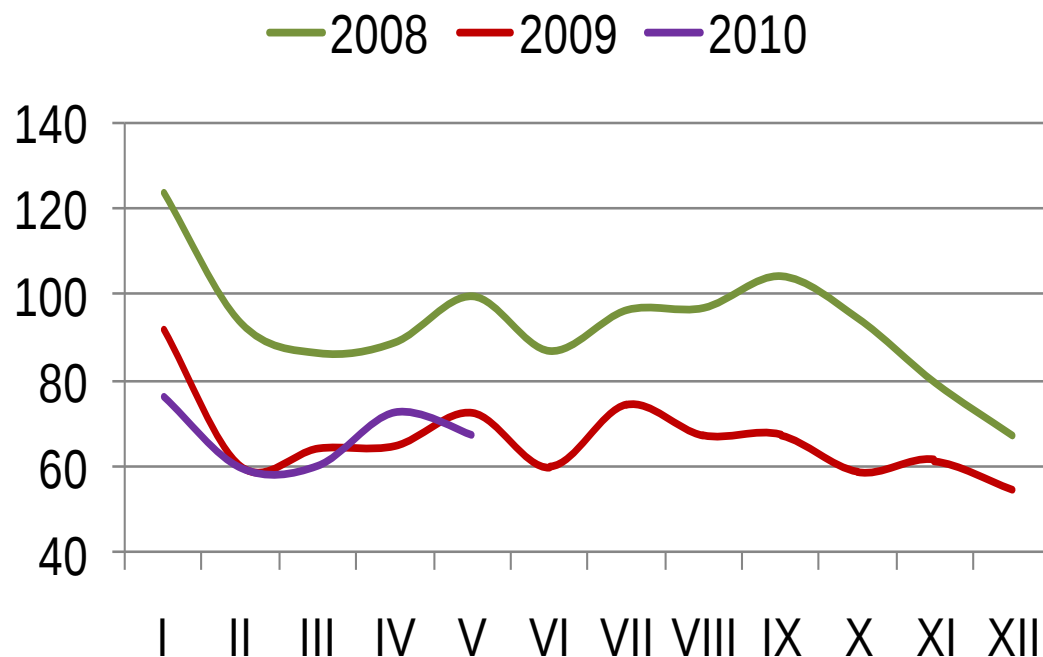
*ieskaitot sociālās apdrošināšanas iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā

Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi, milj. latu

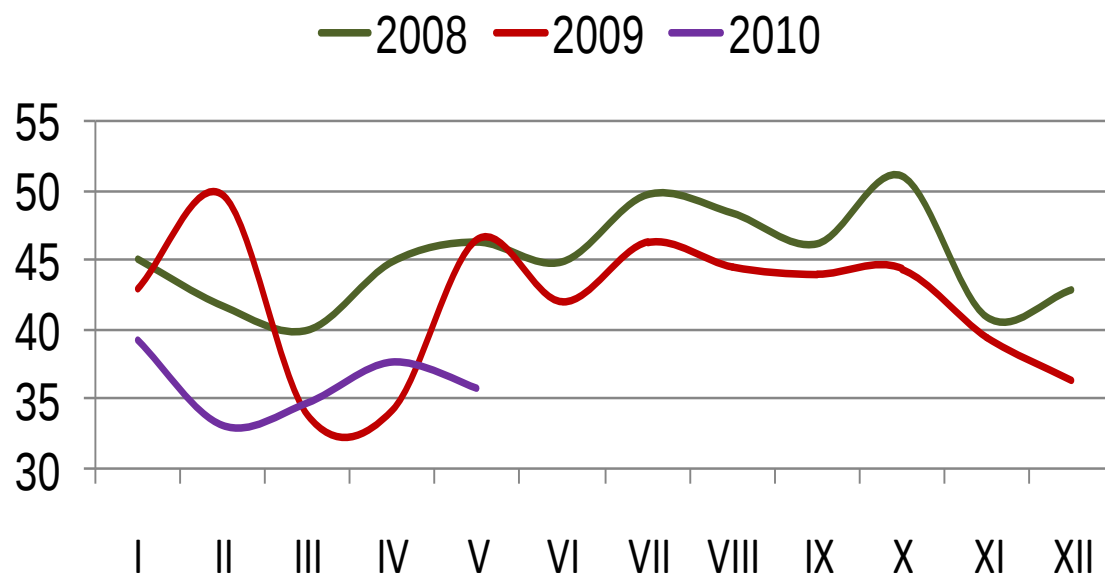

Galvenie faktori:

- samazinās mazumtirdzniecības apgrozījums (CSP: 2010.gada 4 mēn. pret 2009.gada 4 mēn. par 11,2%);
- samazinās kopējā darījumu vērtība (VID: 2010.gada 5 mēn. pret 2009.gada 5 mēn. par 13,4%);
- samazinās PVN atmaksas (VID: 2010.gada 5 mēn. pret 2009.gada 5 mēn. par 27,6%)

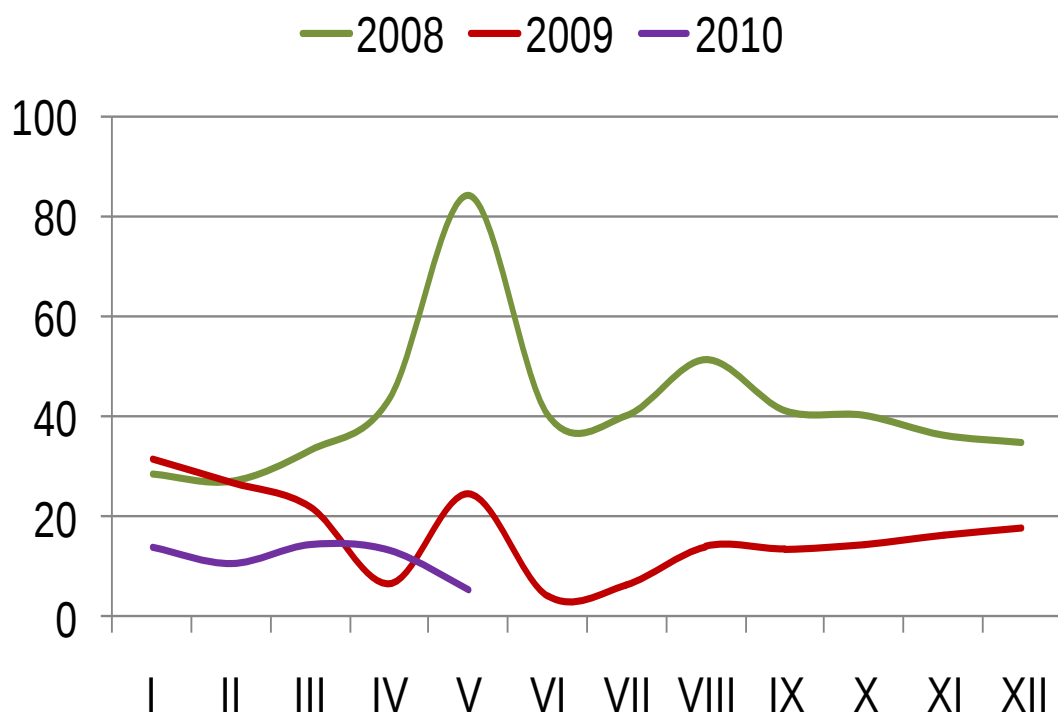
Akcīzes nodokļa ieņēmumi, milj. latu

Galvenie faktori:

- samazinās akcīzes preču realizācija 2010.gadā 4 mēn. pret 2009.gadu 4 mēn. ...
- ...naftas produktiem par 3,1%, alkoholiskajiem dzērieniem par 18,4%, tabakas izstrādājumiem par 35,4%;
- 2010.gadā paaugstinātas likmes atsevišķām alkoholisko dzērienu grupām un ieviesta minimālā likme cigaretēm

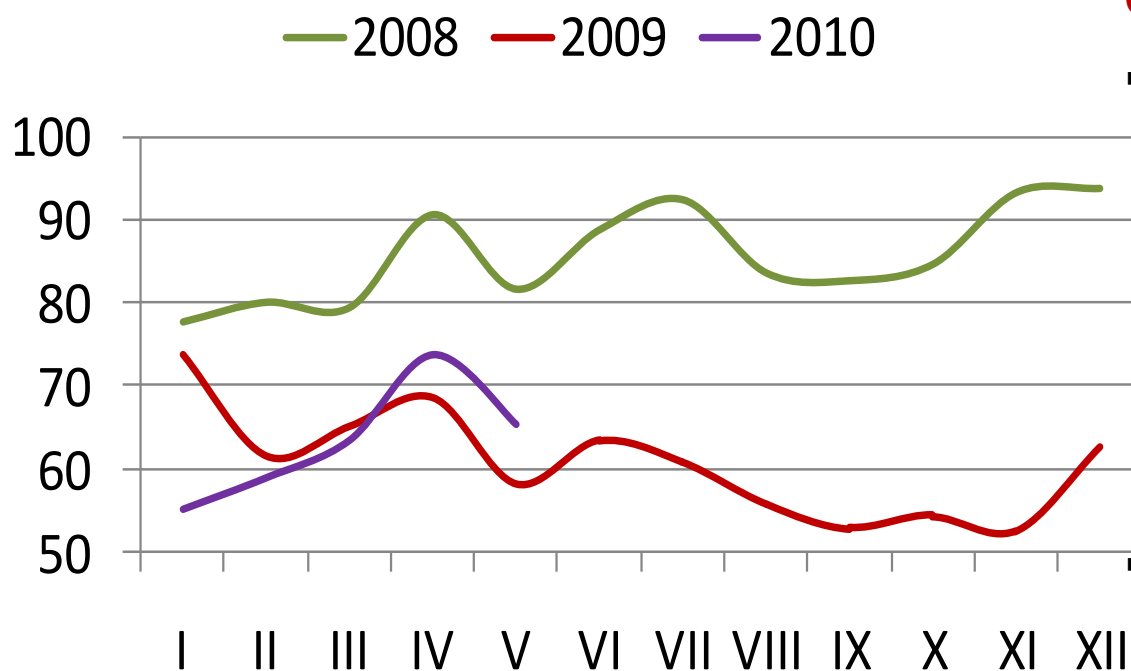
Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi, milj. latu

Galvenie faktori:

- 2009. gada peļņas samazināšanās salīdzinājumā ar 2008. gada rādītājiem;
- iemaksu un avansa maksājumu samazināšanās;
- atmaksu pieaugums, galvenokārt banku sektorā.

ledzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi, milj. latu

Galvenie faktori:

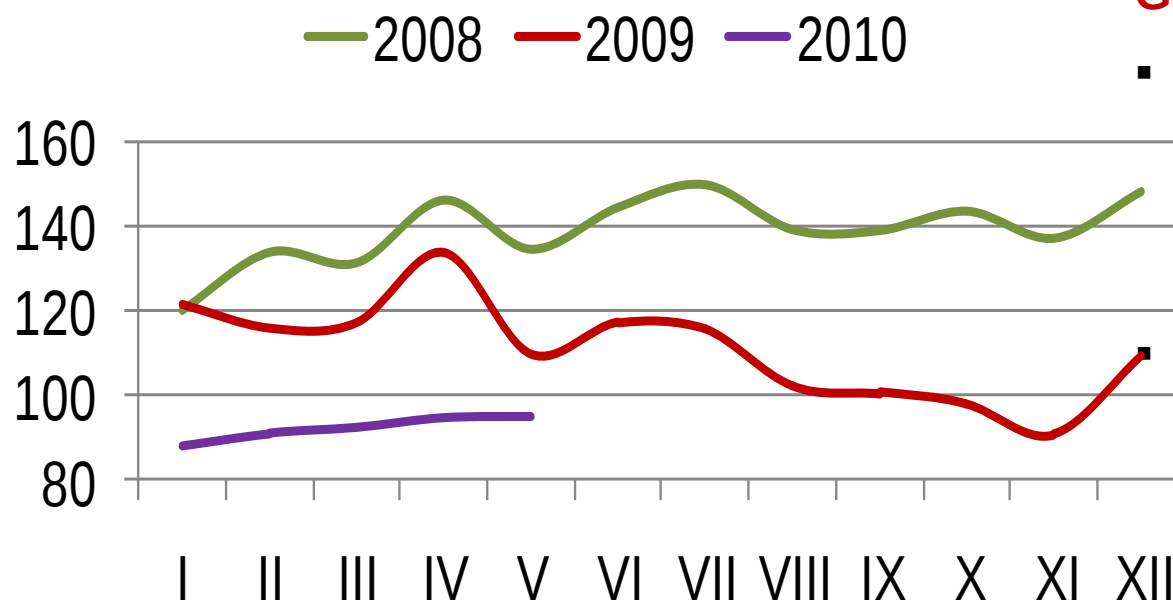
- turpina samazināties darba samaksas fonds (darba ņēmēju skaits 2010.gada aprīlī pret 2009.gada aprīli par 13,2% un bruto darba samaksa 2010.gada I cet. pret 2009.gada I cet. par 8,3%);
- jauno nodokļu politikas pasākumu ieviešana (likmes paaugstināšana no 23% uz 26% u.c.)

Sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumi, milj. latu

Galvenie faktori:

- turpina samazināties darba ņēmēju skaits (VID: 2010.gada aprīlī pret 2009.gada aprīli par 13,2%);
- samazinās bruto darba samaksa (CSP: 2010.gada I cet. pret 2009.gada I cet. par 8,3%);

*ieskaitot sociālās apdrošināšanas iemaksas fondēto pensiju shēmā

Secinājumi par nodokļu ieņēmumu attīstību 2010.gada 5 mēnešos

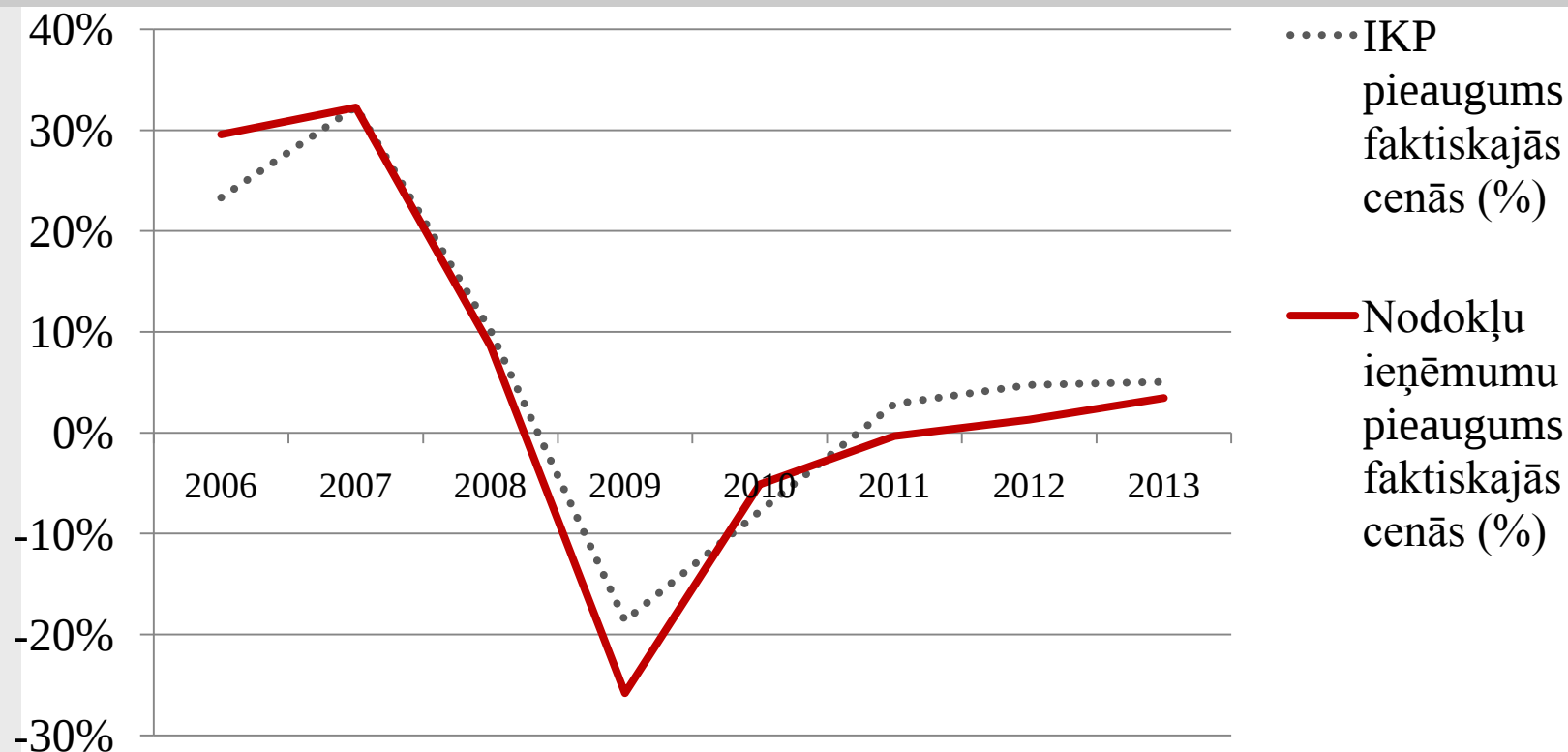
- Nodokļu ieņēmumu izpilde:
 - Valsts pamatbudžetā nodokļu ieņēmumi pārsniedz plānoto par 8,1%
 - Valsts speciālajā budžetā nodokļu ieņēmumu plāna izpilde atpaliek par 0,4%
- Būtiskāko ieguldījumu nodokļu ieņēmumu plāna pārpildē rada pievienotās vērtības nodoklis
- Vērojami uzlabojumi akcīzes nodokļa iekasēšanā
- Salīdzinājumā ar 2009.gada 5 mēnešiem nodokļu ieņēmumi ir par 15,4% mazāki, tomēr arī šis rādītājs kopš gada sākuma pakāpeniski uzlabojas.

Saturs

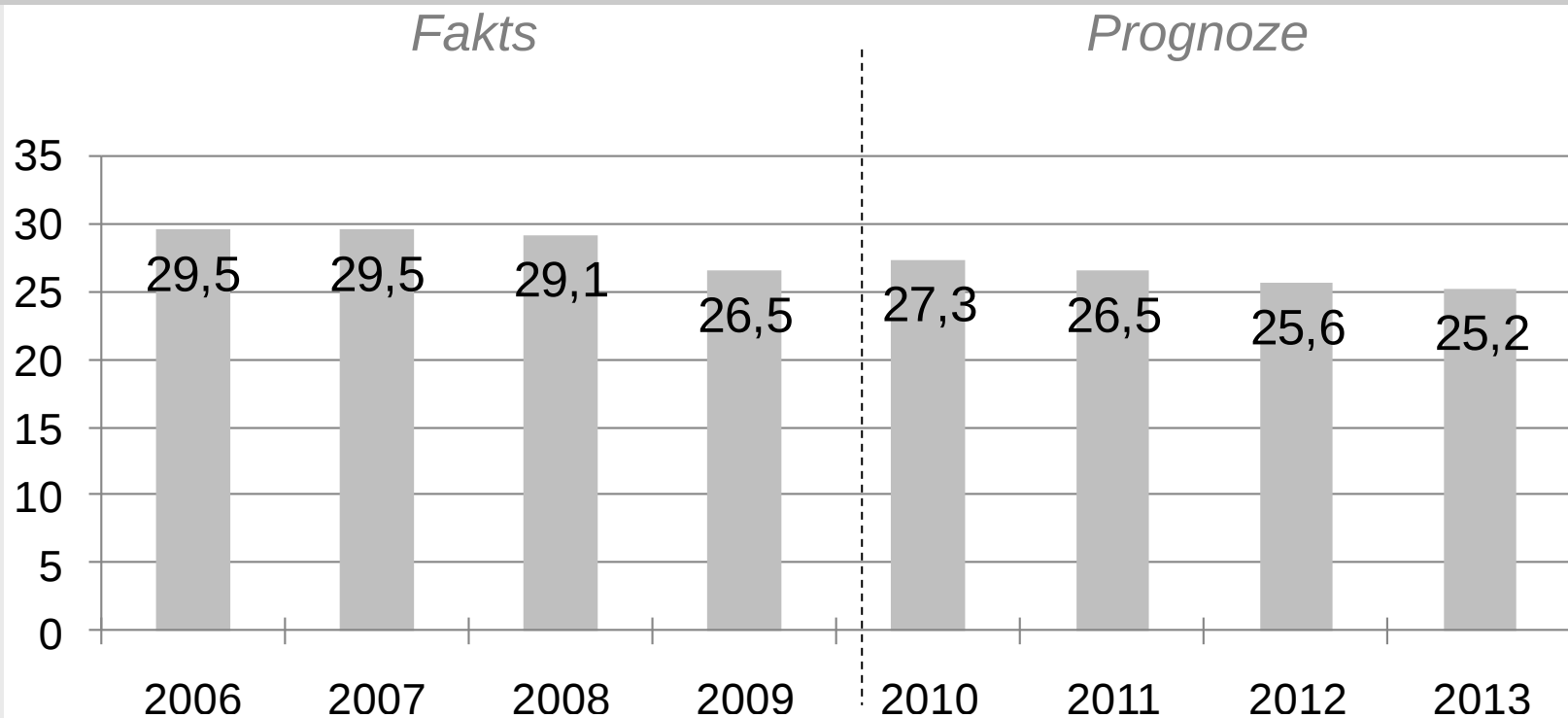
- Makroekonomiskās attīstības scenārijs 2010. – 2013. gadam
- Fiskālā politika – kādai tai būt?
- Nodokļu ieņēmumu izpilde 2010.gada piecos mēnešos
- **Nodokļu ieņēmumu prognozes vidējam termiņam**
- Nodokļu politikas attīstības virzieni un ēnu ekonomikas samazināšana
- Pieeja konsolidācijas pasākumu veikšanai 2011.gada budžetā
- 2011.gada budžeta sagatavošanas grafiks

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumu un IKP pieauguma temps

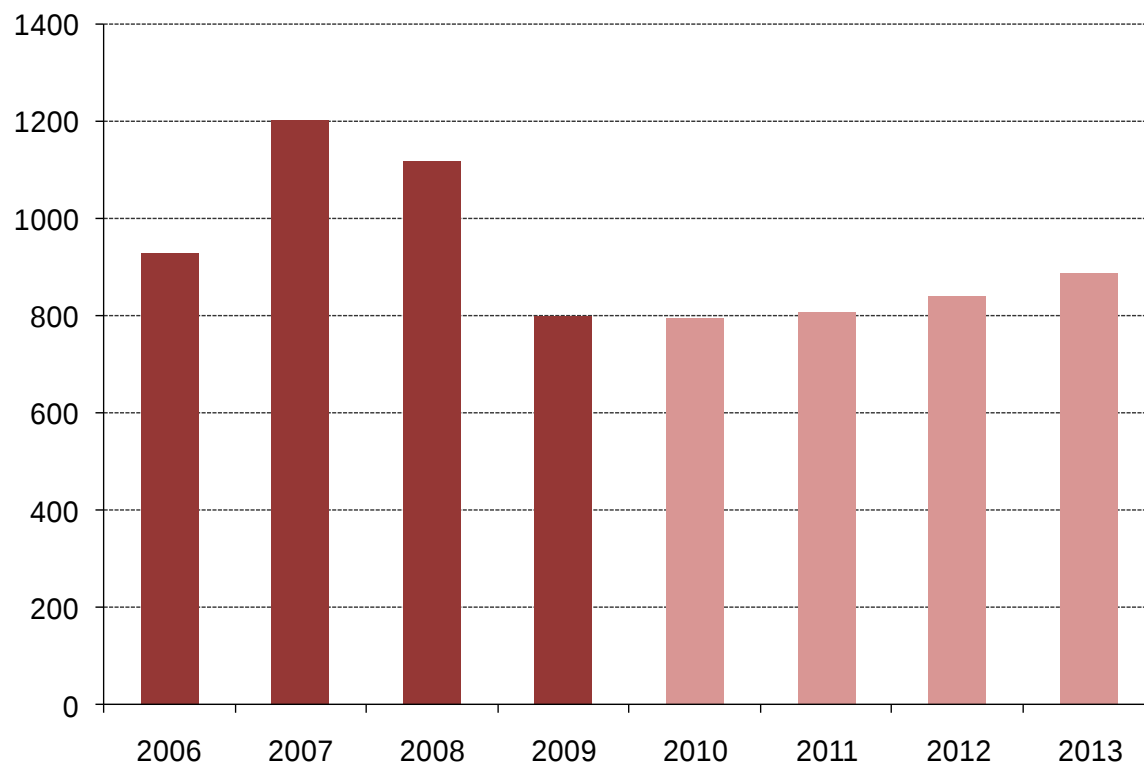
*neieskaitot sociālās apdrošināšanas iemaksas fondēto pensiju shēmā

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi, % no IKP

* neieskaitot sociālās apdrošināšanas iemaksas fondēto pensiju shēmā

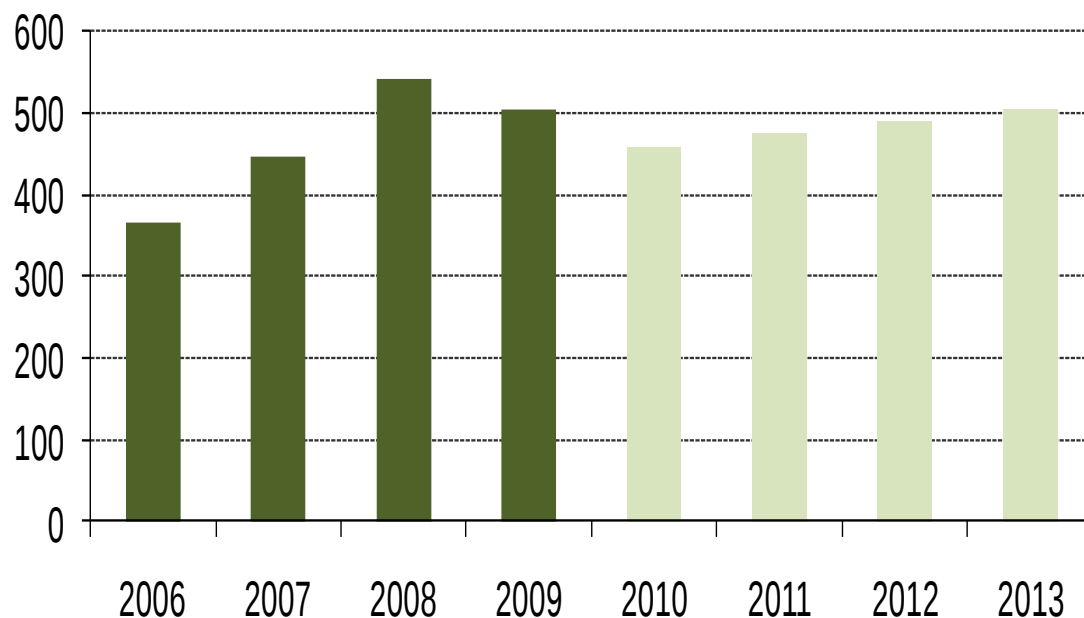
Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi, milj. latu

Galvenie faktori:

- pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumu bāzes pieaugums 2010.gadā;
- pakāpeniska makroekonomiskās situācijas uzlabošanās;
- pievienotās vērtības nodokļa atmaksu stabilizēšanās

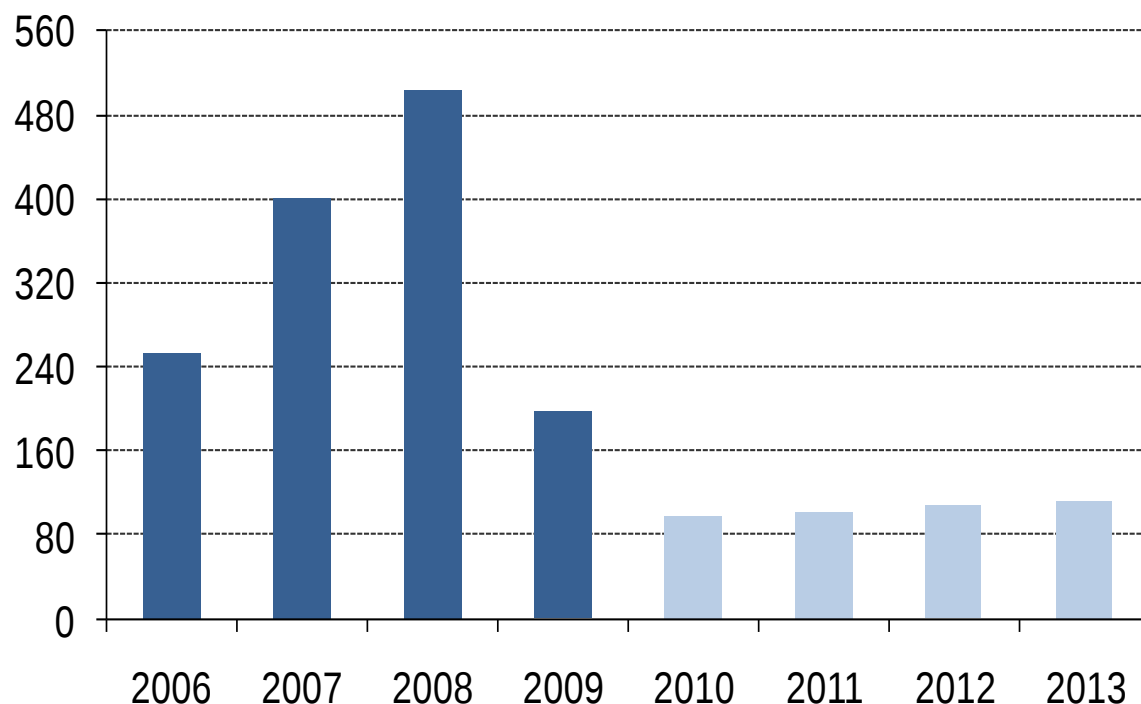
Akcīzes nodokļa ieņēmumi, milj. latu

Galvenie faktori:

- akcīzes preču patēriņa pieaugums;
- nelegālā tirgus apjoma mazināšanās ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumu rezultātā;
- spēkā esošās likumdošanas izmaiņas (akcīzes nodokļa atvieglojumi lauksaimniecības produkcijas ražotājiem un akcīzes nodokļa dabasgāzei piemērošana uz pilnu gadu).

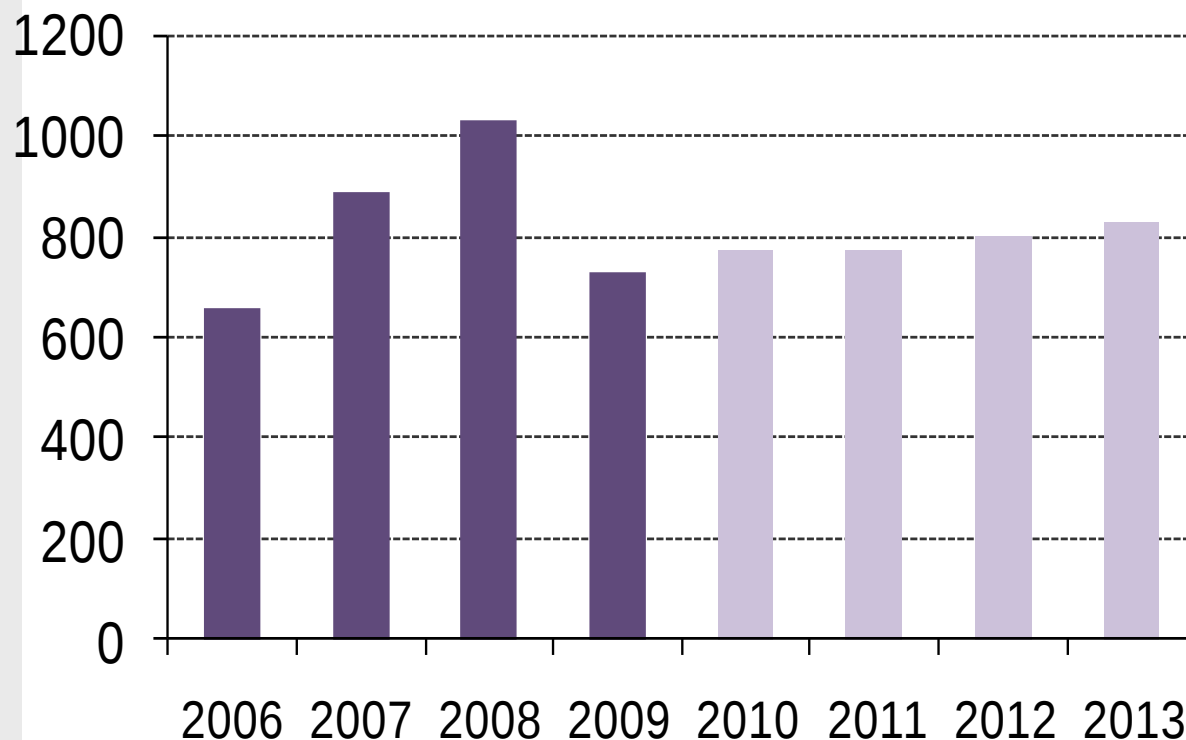
Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi, milj. latu

Galvenie faktori:

- tiek prognozēta uzņēmumu finansiālās darbības uzlabošanās;
- spēkā esošās likumdošanas izmaiņas (reprezentāciju izdevumu normas samazināšana un izdevumos neiekļaujamo izmaksu daļu palielināšana 1,5 reizes)

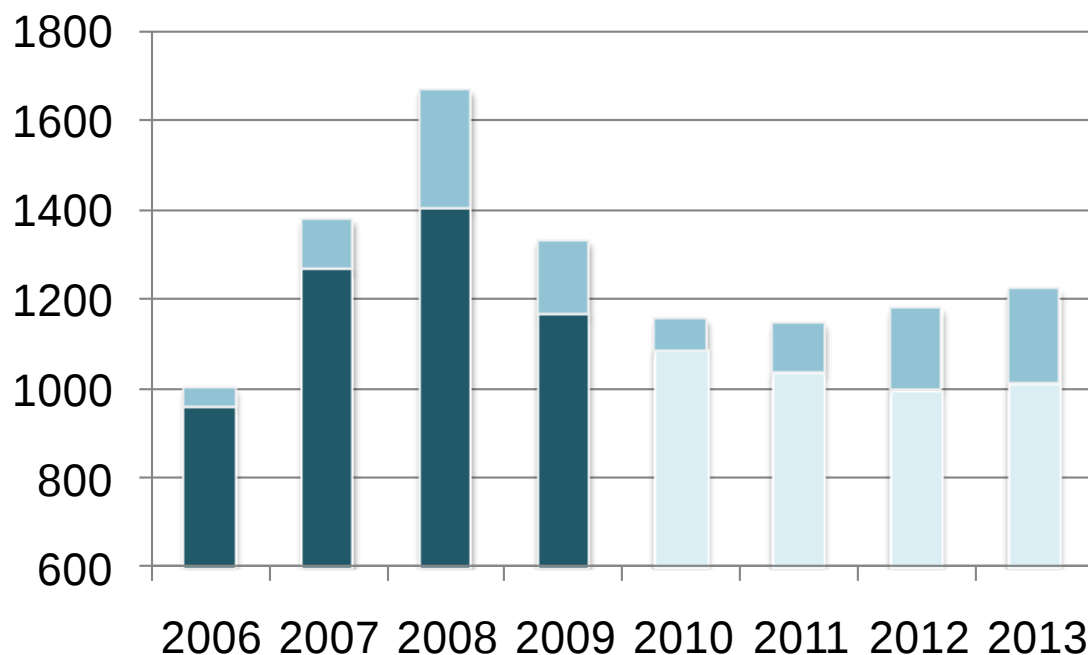
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi, milj. latu

Galvenie faktori:

- pakāpeniska darba samaksas fonda uzlabošanās;
- saglabājot neapliekamo minimumu 35 Ls un atviegrojuma apmēru par apgādībā esošām personām 63 Ls;
- saglabājot minimālo mēneša darba algu 180 Ls;
- spēkā esošās likumdošanas izmaiņas, kas attiecas uz vidēja termiņa ieņēmumiem.

Sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumi, milj. latu

■ Iemaksas fondēto pensiju shēmā
■ Iemaksas valsts speciālajā budžetā

Galvenie faktori:

- pakāpeniska darba samaksas fonda uzlabošanās;
- iemaksu likmes fondēto pensiju shēmā :
 - 2010. gadā 2%;
 - 2011. gadā 4%;
 - 2012. gadā un 2013. gadā 6%.

Saturs

- Makroekonomiskās attīstības scenārijs 2010. – 2013. gadam
- Fiskālā politika – kādai tai būt?
- Nodokļu ieņēmumu izpilde 2010.gada piecos mēnešos
- Nodokļu ieņēmumu prognozes vidējam termiņam
- **Nodokļu politikas attīstības virzieni un ēnu ekonomikas samazināšana**
- Pieeja konsolidācijas pasākumu veikšanai 2011.gada budžetā
- 2011.gada budžeta sagatavošanas grafiks

Nodokļu un nodevu sistēmas attīstības pamatnostādnes*

Nodokļu un nodevu sistēmas attīstības pamatnostādņu mērķi:

- nodrošināt stabilus valsts budžeta ieņēmumus
- nodrošināt nodokļu politikas stabilitāti un prognozējamību
- uzlabot Latvijas tautsaimniecības konkurētspēju
- veicināt sociālo taisnīgumu

Nodokļu un nodevu sistēmas attīstības pamatnostādnes

Nodokļu politikas rīcības virzieni:

- **Samazināt nodokļu slogu darbaspēkam**
 - pakāpeniski paaugstināt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamo minimumu un samazināt likmi
- **Pārnest nodokļu slogu uz jomām ar mazāku izvairīšanās risku**
 - no darbaspēka uz patēriņu un īpašumu (pievienotās vērtības nodoklis un nekustamā īpašuma nodoklis)
- **Palielināt nodokļu slogu ekskluzīvam īpašumam:**
 - vērtīgam nekustamajam īpašumam un transportlīdzekļiem
- **Padarīt nodokļu un nodevu sistēmu vienkāršāku un efektīvāku**
 - mazāk dažādu režīmu un izņēmumu

Nodokļu un nodevu sistēmas attīstības pamatnostādnes

- **Veicamie pasākumi tiešo nodokļu jomā**
 - IIN neapliekamā minimuma pakāpeniska paaugstināšana
 - IIN likmes samazināšana vidējā termiņā
 - UIN un IIN atvieglojumu analīze, izvērtējot to efektivitāti, lietderību un administrēšanas izmaksas, to pilnveidošanas priekšlikumu sagatavošana
 - NĪN dzīvojamām platībām paaugstināšana, nosakot ar nodokli neapliekamu vērtību katram objektam un paredzot maznodrošinātām personām iespēju daļēji atlikt nodokļa maksājumus

Nodokļu un nodevu sistēmas attīstības pamatnostādnes

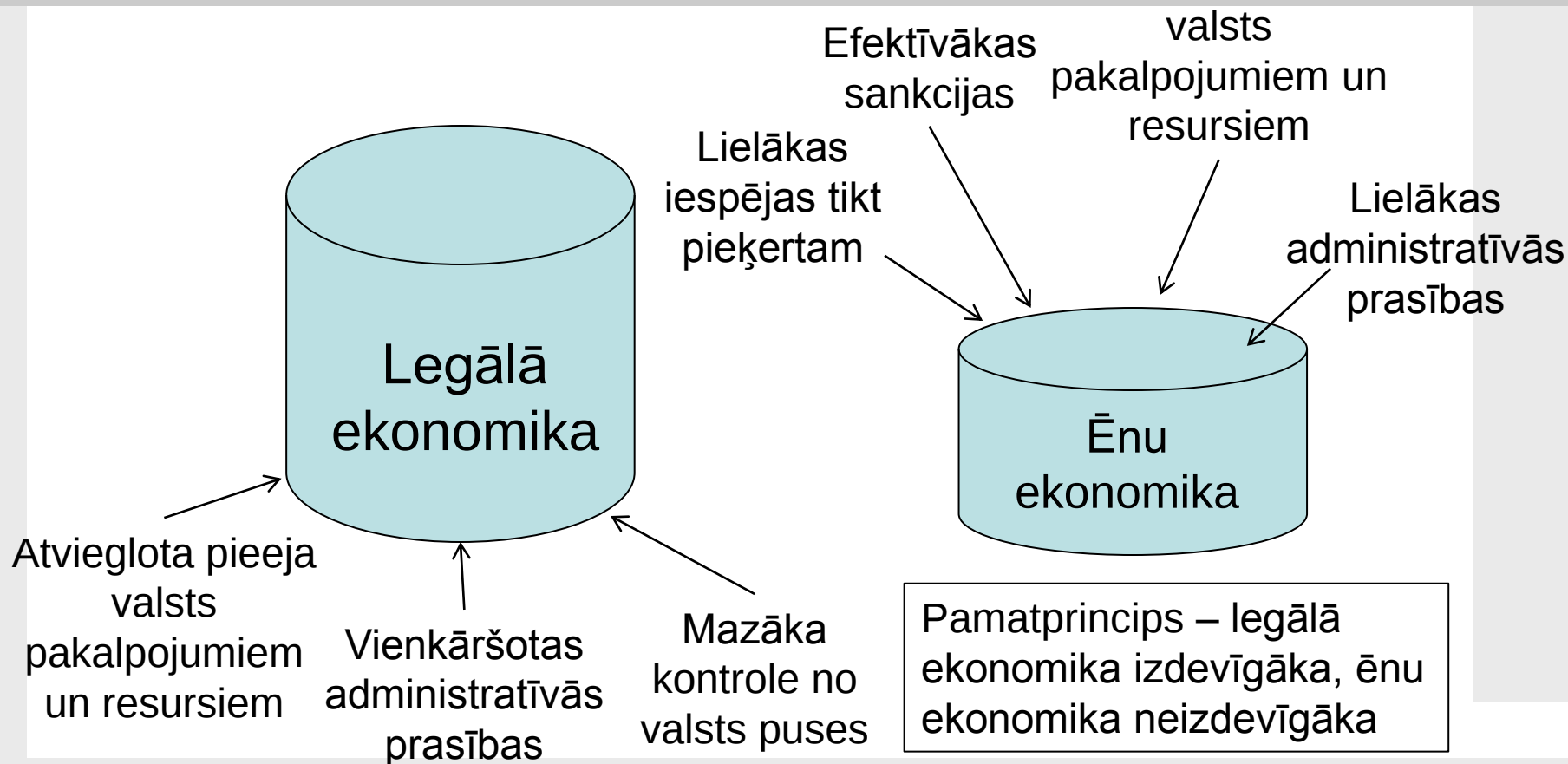

- **Veicamie pasākumi netiešo nodokļu jomā**
 - PVN samazināto likmju pārskatīšana (vienlaikus ar IIN neapliekamā minimuma paaugstināšanu un citiem kompensējošiem pasākumiem)
- **Veicamie pasākumi nodevu jomā**
 - Transportlīdzekļu ikgadējās nodevas aprēķina izmaiņas, papildinot nodevas noteikšanas kritērijus ar motora tilpumu un jaudu
 - Nodevu sistēmas pārskatīšana, nodevu skaita samazināšana, uzskaites, kontroles un maksāšanas kārtības pilnveidošana

Ēnu ekonomikas apkarošanas un godīgas konkurences veicināšanas plāns*

Ierobežota pieeja

* izsludināts VSS 17.06.2010

Ēnu ekonomikas apkarošanas un godīgas konkurences veicināšanas plāns

- Legāli strādājošie uzņēmēji ir pelnījuši labāku attieksmi no valsts puses:
 - “Baltais” saraksts;
 - Latvijas atzītais komersants muitas jomā
- Atbalsts īslaicīgās grūtībās nonākušiem uzņēmējiem
 - Nokavējuma naudas atcelšana par pagarinātiem nodokļu parādiem
 - Vienreizēja soda naudas un nokavējuma naudas dzēšana, ja tiek nomaksāts pamatparāds

Ēnu ekonomikas apkarošanas un godīgas konkurences veicināšanas plāns

- Motivēšana pārejai uz legālo ekonomiku (realizējami vienlaicīgi):
 - Iespēja legalizēt nedeklarētos uzkrājumus, nomaksājot nodokli
 - Sākumdeklarēšana
- Kontrolējošo iestāžu kapacitātes paaugstināšana
- Efektīvākas sankcijas
- Efektīvāka nodokļu sistēma
- Uzlabota komunikācija

Saturs

- Makroekonomiskās attīstības scenārijs 2010. – 2013. gadam
- Fiskālā politika – kādai tai būt?
- Nodokļu ieņēmumu izpilde 2010.gada piecos mēnešos
- Nodokļu ieņēmumu prognozes vidējam termiņam
- Nodokļu politikas attīstības virzieni un ēnu ekonomikas samazināšana
- **Pieeja konsolidācijas pasākumu veikšanai 2011.gada budžetā**
- 2011.gada budžeta sagatavošanas grafiks

Konsolidācijas apmēra sākotnējais novērtējums 2011

milj.latu	2011
Konsolidētais kopbudžets	
Ieņēmumi kopā	4 628,8
Nodokļu ieņēmumi	3 329,9
Nenodokļu ieņēmumi	507,8
Ārvalstu finanšu palīdzība	791,1
Izdevumi	5 591,4
t.sk. izdevumi ES fondu apguvei	903,7
Budžeta balance (nac. metodoloģija)	-962,6
Budžeta balance, % no IKP (nac. metodoloģija)	-7,7%
Budžeta deficīta mērķis (ESA95)	-6,0%
Konsolidācija, % no IKP	3,1 - 3,5%
Konsolidācija apmērs, milj. latu	395 - 440

Principi konsolidācijas pasākumu veikšanai

- Konsolidācijas līdzsvars un proporcionalitāte visos valsts pārvaldības līmeņos un konsolidētā kopbudžeta sadaļās
- Samērīga un taisnīga konsolidācijas ietekmes sadale starp dažādiem sabiedrības slāņiem
- Uzsvars konsolidācijas pasākumu veikšanai konsolidācijas pasākumu veikšana izdevumu pusē, atlikušais konsolidācijas apjoms – ieņēmumu palielināšana
- Intensificēta ES fondu apguve – būtisks instruments ekonomikas izaugsmes veicināšanai, vienlaicīgi – papildus fiskālās telpas nepieciešamība līdzfinansējuma nodrošināšanai

Iespējamie pasākumi 2011.gada konsolidācijas veikšanai

Izdevumu samazinājums

- Reformas publiskajā pārvaldē, t.sk. valsts aģentūru skaita konsolidācija
- Tiešo subsīdiju samazinājums, t.sk. valsts un pašvaldību uzņēmumiem
- Algu fonda pārskatīšana valsts uzņēmumos
- Pašvaldību budžetu konsolidācija, u.c.

Ieņēmumu palielinājums

- Nekustamā īpašuma nodokļa palielināšana
- Progresivitātes piemērošana vieglo automašīnu nodoklim
- Samazināto PVN likmju izlīdzināšana līdz pamatlikmes apmēram
- Neefektīvo nodokļu atlaižu likvidēšana, u.c.

Saturs

- Makroekonomiskās attīstības scenārijs 2010. – 2013. gadam
- Fiskālā politika – kādai tai būt?
- Nodokļu ieņēmumu izpilde 2010.gada piecos mēnešos
- Nodokļu ieņēmumu prognozes vidējam termiņam
- Nodokļu politikas attīstības virzieni un ēnu ekonomikas samazināšana
- Pieeja konsolidācijas pasākumu veikšanai 2011.gada budžetā
- **2011.gada budžeta sagatavošanas grafiks**

MK apstiprinātais 2011.gada valsts budžeta sagatavošanas grafiks

Pasākums	Termiņš
Priekšlikumi pasākumiem, kas nodrošina ēnu ekonomikas mazināšanai (FM)	1.aprīlis
Priekšlikumi nodokļu politikas ilgtermiņa reformām (FM)	1.jūlijs
Fiskālās atbildības likumprojekta izstrāde (FM)	1.jūlijs
Priekšlikumi strukturālo reformu turpināšanai publiskajā pārvaldē (VK)	1.septembris
Aizsardzības nozares tālākas darbības stratēģijas izstrāde (AizM)	1.oktobris
Informatīvais ziņojums par Pasaules Bankas veikto publiskā finansējuma izvērtējumu veselības, izglītības un sociālajā sfērā (FM)	Divu nedēļu laikā pēc gala ziņojuma saņemšanas

MK apstiprinātais 2011.gada valsts budžeta sagatavošanas grafiks (II)

Pasākums	Termiņš
Valsts kanceleja, Finanšu ministrija, sociālie partneri, koalīcijas pārstāvji veic funkciju izvērtēšanu	Līdz 16.augustam
Vidēja termiņa makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvara izskatīšana Ministru kabinetā	Pēc izskatīšanas Reformu vadības grupā
Finanšu ministrija izvērtē makroekonomiskās attīstības un ieņēmumu prognozes un nepieciešamības gadījumā tās aktualizē	15.oktobris
Ministru kabinets pieņem lēmumu par 2011. un 2012.gada valsts budžetā realizējamo fiskālo konsolidāciju, apstiprina ministriju maksimāli pieļaujamo izdevumu kopapjomu	Atbilstoši Likuma par budžetu un finanšu vadību 21.panta 3.daļā noteiktajam
Budžeta likumprojektu paketes tehniskā sagatavošana	

Paldies par uzmanību!